Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA Den Haag

Aan de Voorzitter van het Bestuurscollege van het
openbaar lichaam Sint Eustatius
Van Tonningenweg z/n
Oranjestad
Sint Eustatius Caribisch Nederland

Directie Koninkrijksrelaties

Turfmarkt 147
Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag
www.rijksoverheid.nl
www.facebook.com/minbzk
www.twitter.com/minbzk

Kenmerk
2017-0000073370

Uw kenmerk
0001/17

Bijlage
1

Datum 12 mei 2017
Betreft reactie op uw brief d.d. 4 januari 2017

In uw brief gedateerd 4 januari 2017 maakt u uw bezwaren kenbaar tegen het vastleggen van de status van het openbaar lichaam Sint Eustatius in de Grondwet. In reactie op uw schrijven informeer ik u graag als volgt.

Het wetsvoorstel waaraan u refereert voorziet in een specifieke grondwettelijke basis en enkele grondwettelijke waarborgen voor openbare lichamen in het Caribisch deel van Nederland, maar legt niet vast dat Bonaire, Sint Eustatius en Saba deze status zullen hebben. Het wetsvoorstel maakt mogelijk dat die status bij wet wordt vastgelegd, maar verplicht niet daartoe. Het voornaamste doel van het wetsvoorstel is het mogelijk maken dat de Nederlandse inwoners van Bonaire, Sint Eustatius en Saba bij de eerstvolgende gelegenheid (in 2019) invloed kunnen uitoefenen op de samenstelling van de Eerste Kamer.

Overigens is het ontwerp van dit wetsvoorstel conform de Wet openbare lichamen BES ter consultatie voorgelegd aan het bestuurscollege van Sint Eustatius. Het bestuurscollege heeft als reactie op deze consultatie initieel verzocht het wetsvoorstel aan te houden tot na de evaluatie van de uitwerking van de nieuwe staatkundige structuur van Bonaire, Sint Eustatius en Saba door de Commissie Spies. Bij brief van 3 februari 2016 (bijgevoegd) heeft u kenbaar gemaakt dat het bestuurscollege instemt met de voorgestelde wijziging van de Grondwet.

Het kabinet heeft in het evaluatierapport geen aanknopingspunten gevonden die moeten leiden tot institutionele wijzigingen. Over dit kabinetsstandpunt bent u bij brief van 12 mei 2016 geïnformeerd. De uitkomst van de evaluatie is dan ook geen aanleiding geweest voor een verdergaande wijziging van het wetsvoorstel tot wijziging van de Grondwet. Een wijziging waarmee u op 3 februari 2016 heeft ingestemd.

De wijziging van de Grondwet staat niet in de weg aan de uitoefening van het recht op zelfbeschikking. Dit recht van de bevolking van Sint Eustatius is een verworvenheid die niet ter discussie staat en onverkort door het kabinet wordt onderschreven.

Ik hecht er aan om in dit kader de afspraken van de Ronde Tafel Conferentie van 1981 in herinnering te brengen. Tijdens deze Conferentie heeft Nederland erkend dat elk van de zes eilanden afzonderlijk het externe zelfbeschikkingsrecht, de facto uit het Koninkrijk treden, kan uitoefenen. Nederland en de andere eilanden zijn dus gehouden mee te werken aan de uitvoering van een wens tot zelfstandigheid en dienovereenkomstige wijziging van het Statuut in overeenstemming met artikel 55 van dat Statuut. Volledigheidshalve merk ik op dat ten aanzien van het mogelijk beëindigen van de rechtsorde neergelegd in het Statuut voor Aruba het Statuut bijzondere bepalingen bevat in de artikelen 58 tot en met 60.

Indien één of meer van de eilanden de voorkeur zou uitspreken voor een andere staatsrechtelijke band met Nederland (binnen het Koninkrijk), heeft Nederland het recht daarover mee te beslissen, in overeenstemming met artikel 55 van het Statuut. Het spreekt voor zich dat Nederland (en de andere Landen van het Koninkrijk) niet zonder meer gehouden zijn medewerking te verlenen aan elke door Sint Eustatius gewenste invulling van een band binnen het Koninkrijk met Nederland.

Op 17 december 2014 is door het bestuur van Sint Eustatius een referendum gehouden waarbij de bevolking van Sint Eustatius is gevraagd zich uit te spreken over de constitutionele status van het eiland. Met een opkomst van 45,2 % van de stemgerechtigden is de opkomstdrempel, die door de eilandsraad was vastgesteld op 60%, niet gehaald. Het referendum was daarmee ongeldig. In uw brief vraagt u om het rapport van de Verenigde Naties inzake de resultaten van het referendum van 2014. Zo u deze niet eerder mocht hebben ontvangen, treft u bijgevoegd een afschrift aan van de bevindingen van de monitoringsmissie van de VN.

Uit uw brief begrijp ik dat het bestuurscollege, naar aanleiding van een motie van de eilandsraad van 30 november 2016, tot taak heeft een concreet plan van aanpak voor te bereiden om te komen tot het bereiken van volledig intern zelfbestuur door middel van een vrije associatie met Nederland. De motie waarnaar u verwijst is overigens niet meegezonden met uw brief. Vervolgens verzoekt u de Nederlandse regering om consultaties te starten over het bereiken van volledig intern zelfbestuur door middel van een vrije associatie met Nederland, overeenkomstig de wensen van de bevolking van Sint Eustatius, waarbij u tevens refereert aan het referendum van 17 december 2014.

Bij brief van 23 maart 2017, getekend door de twee gedeputeerden van uw bestuurscollege en de eilandsecretaris, ontving ik als bijlage een draftversie van een document van de coalitie in de eilandsraad. Dit document of White Paper getiteld ‘On The Road to Autonomy, Where there is a will, there is a way’ beschrijft een door de huidige coalitie in de eilandsraad gewenste andere constitutionele status van het openbaar lichaam Sint Eustatius. Grof samengevat bevat dit document de gedachte om van Sint Eustatius een autonoom land binnen het Koninkrijk te maken, waarbij de Rijksministerraad geen bevoegdheden zou hebben in relatie tot interne aangelegenheden van het land Sint Eustatius en de gouverneur een ceremoniële functie zou vervullen. Graag ontvang ik het

definitieve document en de zienswijze van het bestuurscollege hierop. Zoals tijdens het bezoek van mijn secretaris-generaal op 3 maart jongstleden met u is afgesproken, ben ik bereid technisch overleg te starten over wat uw wens precies behelst.

Ik hecht er aan alvast wel het volgende op te merken. Zoals bovenvermeld is het, zolang u onderdeel van het Koninkrijk bent en een band met Nederland wilt behouden, niet eenzijdig aan Sint Eustatius om de inhoud van die band te bepalen. Meer in het bijzonder zijn er feitelijk twee opties, te weten het behoud van de status van openbaar lichaam of de status van autonoom land binnen het Koninkrijk waarbij er geen sprake is van begrotingssteun en het eiland dus geheel op eigen financiële inkomsten moet steunen. Gelet op de kleinschaligheid van Sint Eustatius en de huidige staat van het bestuur van het openbaar lichaam lijkt de status van autonoom land binnen het Koninkrijk mij niet realistisch.

Recent ontving ik een document van de Democratische Partij St. Eustatius (DP) getiteld 'Wellbeing of the People comes First!' waarin de visie van deze partij beschreven is hoe een zelfvoorzienend en duurzaam St Eustatius te realiseren ten goede van de huidige en toekomstige generaties. In de kern pleit de DP er voor om met behoud van de status van openbaar lichaam aanzienlijke verbeteringen voor de inwoners te bereiken.

Zoals eerder in deze brief vermeld heeft het kabinet in het evaluatierapport van de Commissie geen aanknopingspunten gevonden die moeten leiden tot institutionele wijzigingen. Er zijn sinds de transitie in 2010 de nodige stappen voorwaarts gezet, met name op het terrein van onderwijs en zorg. Tegelijkertijd zijn de uitdagingen op het terrein van de sociaaleconomische ontwikkeling nog groot. Het kabinet heeft er voor gekozen om binnen de bestaande staatkundige verhouding stapsgewijs de nodige verbeteringen te realiseren in het belang van het welzijn van de inwoners. De visie van de DP beschouw ik daarmee in lijn. Daarmee stel ik tegelijkertijd wel vast dat binnen de eilandsraad van Sint Eustatius fundamentele verschillen van inzicht bestaan tussen de coalitie PLP/Merkman en de DP ten aanzien van de toekomstige ontwikkeling van Sint Eustatius.

In relatie tot uw brief ontving ik overigens twee brieven van het eilandsraadlid Van Putten, gedateerd 9 en 17 april jongstleden. Deze brieven voeg ik te uwer informatie als bijlage. Op de inhoud van de brieven reageer ik nu niet nader, uitgezonderd het volgende.

Allereerst merk ik op dat de brieven voor mij het signaal bevestigen dat klaarblijkelijk de opvatting heeft postgevat dat het openbaar lichaam Sint Eustatius niet gehouden zou zijn aan enige Nederlandse wetgeving, in het bijzonder de Wet openbare lichamen BES (WolBES) en de Wet financiën openbare lichamen BES (FinBES). Hierin word ik gesterkt nu mij het bericht bereikte dat de eilandsraad in een meerderheid van drie stemmen deze week een motie heeft aangenomen waarin wordt verklaard dat elke bepaling in de WolBES en de FinBES die conflicteert met het recht van Sint Eustatius op volledig intern zelfbestuur buiten werking moet worden beschouwd. De motie verzoekt het bestuurscollege

in overeenstemming met de motie te handelen en de ambtenaren van het openbare lichaam dat ook op te dragen.

Zoals reeds opgemerkt in antwoord op voornoemde brief van 23 maart 2017 van de twee gedeputeerden van uw bestuurscollege, waarin de zelfde suggestie van buiten orde stellen van de WolBES en de FinBES werd gewekt, wil en kan ik deze suggestie vanzelfsprekend niet overnemen. Binnen het Koninkrijk is er geen enkele ruimte voor de opvatting dat wet- en regelgeving op deze wijze wordt genegeerd.

In het verlengde hiervan attendeer ik uw bestuurscollege op een brief van de twee gedeputeerden en de eilandsecretaris van 14 april jongstleden, welke ik als bijlage voeg. In deze brief, die in reactie is gezonden op het voornemen van de Rijksvertegenwoordiger zijn goedkeuring te onthouden aan de benoeming van een kandidaat als directeur Publiekszaken en Ondersteuning van het openbaar lichaam Sint Eustatius, is opgenomen dat de gedeputeerden moeten concluderen dat er geen vertrouwen meer is in de Rijksvertegenwoordiger en zijn functioneren en dat zij de Rijksvertegenwoordiger en zijn brieven in de toekomst zullen negeren. Een dergelijke opvatting is buiten de orde en ik verzoek uw bestuurscollege dan ook de vigerende wet- en regelgeving inclusief de bevoegdheden die daarin aan de Rijksvertegenwoordiger zijn toegekend volledig na te leven. Overigens heeft de Rijksvertegenwoordiger op 26 april 2017 zijn voornemen omgezet in een besluit zijn goedkeuring aan de benoeming te onthouden wegens strijd met het recht. U dient dit besluit na te leven. Voor de gevolgen van niet naleven van de wet- en regelgeving en van rechtmatig genomen besluiten door de Rijksvertegenwoordiger houd ik u ten volle verantwoordelijk.

Tot slot zend ik uw bestuurscollege in bijlage een brief van 25 april jongstleden van uw gedeputeerden mede getekend door de eilandsecretaris. Ambtelijk heb ik uw bestuurscollege laten weten dat ik deze brief niet in behandeling kan nemen omdat de handtekening van de gezaghebber ontbreekt. Ik stel vast dat de laatste weken door de gedeputeerden meerdere correspondentie wordt verzonden, zonder en buiten weten van de gezaghebber om. Ik dring er bij uw bestuurscollege op aan de wettelijke regels en fatsoensnormen te volgen en de gezaghebber te respecteren in zijn rol en taak binnen het bestuurscollege.

Op 11 mei jongstleden ontving ik een brief, gedateerd 10 mei, van uw bestuurscollege waarin u aangeeft dat de gedeputeerde van constitutionele zaken met zijn delegatie in de week van 15 mei een bezoek brengt aan Nederland. Hoewel u in uw brief daar niet expliciet om verzoekt ben ik bereid uw gedeputeerde op mijn ministerie te (laten) ontvangen. De bestuurlijke situatie op Sint Eustatius kan niet onbesproken blijven, om te beginnen in een gesprek met uw gedeputeerde van constitutionele zaken. In relatie daartoe heeft mij het bericht bereikt dat de eilandsraad van Sint Eustatius, naast de eerder in deze brief gememoreerde motie, ook een motie heeft aanvaard met een meerderheid van drie stemmen waarin uw gedeputeerde van constitutionele zaken wordt geïnstrueerd om samen met zijn met naam genoemde adviseur Nederland te bezoeken. Ik stel vast dat deze genoemde adviseur de persoon is aan wiens

benoeming de Rijksvertegenwoordiger zijn goedkeuring heeft onthouden. Hoewel het u in beginsel vrij staat de samenstelling van uw bezoekende delegaties te bepalen, kan deze adviseur gelet op het besluit van de Rijksvertegenwoordiger geen deel uit maken van een eventueel door mij te (laten) ontvangen delegatie. Een motie van de eilandsraad biedt geen enkele legitimatie om door de Rijksvertegenwoordiger rechtmatig genomen besluiten niet na te leven. Ook de eilandsraad van Sint Eustatius staat niet boven de wet.

Een afschrift van deze brief zend ik aan de Tweede Kamer en aan uw eilandsraad.

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

dr. R.H.A. Plasterk